

På tide å gå for langt

Bjørnar Olsen
Sjefredaktør

Hvis ikke forskerne og psykologene selv kan formulere betydningen av faget for hverdagsliv, familieliv, arbeidsliv og samfunnsliv, hvordan kan man da vente at andre ser verdien av funnene?

Skal psykologiens empiri påvirke, må vi våge å trekke slutninger ut over hva fakta alene forteller oss

Forskningens nøysomme språkdrakt er tuftet på et ønske om å skille fakta fra politikkens retorikk. Dette gjorde arbeidsdelingen klar: Forskerne skaffet beslutningsgrunnlag, mens politikerne besluttet. Men når solid psykologisk kunnskap ikke anvendes, mens fakkeltog og lobbyister vinner frem, vekkes frustrasjonen. Som når skolepolitikere og byråkratiet knapt skjeler til utviklingspsykologiens solide empiriske kunnskapsbase når barnehage, skole og utdanning skal formes. Det er merkelig at denne kunnskapen kan overses når man vet hvor mye den har endret vår forståelse av barnet.

Men det er for enkelt å peke på andres manglende bruk av faget, fremfor selv å sørge for at det får betydning. Skal psykologiens empiri påvirke, må vi våge å trekke slutninger ut over hva fakta alene forteller oss. Å gå lenger enn hva vi strengt tatt har viten om, innebærer å spekulere, og det ligger et ubehag i å bevege seg vekk fra forskningens fakta og inn mot politikkens retorikk. Men samtidig som man slik åpner for å ta feil, tar man også ansvar for samfunnsbyggingen.

Sosialpsykologien inspirerer i så måte. Snarere enn å beskrive sannheten konstruerer den gode fortellinger. Den langvarige kraften i Milgrams lydigheteksperimenter, Aschs studier av konformitet og Zimbardos fengselseksperimenter kommer av at de er så tydelige og så gode fortellinger om menneskers psykologi at de gjenfortelles gang på gang. Dette er kunnskap som uttaler seg om kultur, om mennesket og om samfunnet. Da får kunnskapen relevans for langt mer enn fagets interne utvikling.

bjornar@psykologforeningen.no